

11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 903, 904, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967, 968, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 975, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 988, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000.

עזרה מריט הינקוהף על המחצית ההולנדית.
מיום 31 לאוקטובר 1990.

מריט כיקור בכיה לוחמי הגיטאות של אלעד קורן, שהוא נכד של ארנסט רוסטין, או "בולקה", שהיה חניך בהכשרה ביה עליה נוער בלוסדורכס (Loosedrecht) כזמן המלחמה.

אלעד איך את הכרת את יופ?

מריט אני הכרתי את יופ כחור מורה בכיה ספר בכילטהובן (Bilthoven), כיה ספר נאד מיוחד, זה היה אולי הבית ספר הכי מהקדם בכל אירופה שהיה קיים. זה היה כעצם כיה ספר נמינוני כהודרכ קייס בוקה (Kees Boeke), והבית ספר נקרא גם הבית ספר בוקה (Boeke), על שם קייס בוקה (Kees Boeke).
אלעד מה היה היחודיות של הבית ספר?

מריט הו, שאלה טוכה. היחודיות. אולי צורה ההקמה מסכיר איכשהוא על היחודיות. משפחה בוקה, קייס בוקה (Kees Boeke) ואישו כטי בוקה קטכורי (Betty Boeke-Cadbury) הם נאד מן שוררה הקוייקרס (Quakers). זה אומר לך משהו? הקוייקרס זה כה נוצרי שהם, קשה להסכיר, שהם נוטים מאד לצד ההוטנטיסטי. הם לא מתמקדים רק על הדת הנוצרי, אלא מאד על הצד ההומניסטי כללי. קייס בוקה הכיר את אישו משוררה הקוייקרס. הוא היה מסור, הוא ענד כמיסיון, כלכנון. הם נסעו ללכנון כדי להפיץ את דת הנוצרים אצל הטוסלמים.

אלעד איך... יופ הרי טמוצא וחי אדוק מאד, נכון?

מריט יופ כעצמו, הוא כה מבית מאד אדוק, אבל הוא מאד התמרד נבד הדת הקפדנית. הוא התמרד מאד מאד והוא הפך כעצם להיפך של הדת האורתודוכסית, אבל החוטה הייתה טוטכעה בו כל כך עמוק שככל זאת זה יצא פה ושם.

אלעד הוא היה נוהג לצטט ... נכון?

מריט כן.

אלעד ומה התפקיד שלו בכיה ספר?

מריט יופ וסטרוייל היה מנהל של הבית ספר, כי קייס בוקה הוא היה האיש של הרעיונות, של היחודיות, עניתי לך לגמדי על היחודיות של הבית ספר, אבל לא היה לו סמכות לחנך הלמידים, הוא לא היה מורה. יופ וסטרוייל (Joop Westerweel) היה כורה עם הסמכות להיות מנהל בית ספר, ולכן יופ הצטרף די בהתחלה לבית ספר כחור מנהל, כי היה לו הסמכות והם, משפחה בוקה (Boeke) וגם משפחה וסטרוייל (Westerweel) הכתכרו מאד עם הרשויות המנהליות של ממשלת הולנד. הם סרכו לשלם מסים מהטענה הפטרטה שחלק מהמסים הלך למשרד הלוחמה, והם לא רצו לחרוט לזה אף גרוש, דלכך.

ולכן גם קייס כוקה (Kees Boeke) התנגד לשלוח את הילדים שלו, והיו לו שישה ילדים, והוא לא רצה לשלוח אותם לכיה ספר ממלכתי מאותם הסיבות, ששם הממון של הכיה ספר היה מהמיסים והוא סירב להירח חלק מזה, הוא היה קיצוני מאד.

וגם יופ. באו אל יופ. אמרו: אנחנו צריכים להחרים את כל הרכוש שלך, כי אחת מפרט לשלם מיסים. אז זה לא היה איכפת לו, כי הרכוש שלו היה שולחן ומיטה וארון והדברים הכספיים. לא היה לו שום דבר מיוחד. רק על מריצה, הוא הוציא את כל הספרים שלו לפני שבאו. כי זה הוא לא רצה למסור. וגם הרכוש של משפחה כוקה (Boeke) נחרם כמה פעמים, מאותם הסיבות. אז הם התחילו ללמד את הילדים שלהם כניה פרטי. יופ וסטרודייל (Joop Westerweel) צורף למסגרת הזו, כי לו היה מותר ללמד לפי החוק. ואני חושבת שהרקע הזה נסכר כבוד הרבה על הצורה של הכיה ספר, כי חוץ מזה לא היה שום סמכות ואולי היה רוצה פה למסור יותר על הצורה של הכיה ספר, כי היא חונכה שם כחור חלמיה.

אלעד מונסטורי?

חיה לא.

חיה לא מונסטורי, זה היה משהו מיוחד. קייס כוקה (Kees Boeke) בנה את השיטה. לא, לא היו כיתה, אלא כל אחד כתר את המקצועות שהוא רצה ללמוד, ולפי המקצועות שבחרו נוצרו קבוצות, אז למדה חלק עם ילדים כאלה וחלק עם ילדים אחרים.

אלעד לא לפי בילאים?

חיה לא, לא. זה היה מחולק לקבוצות כעצם.

חיה קבוצות ניגודיות.

חיה כן. והייתה צריך לעבור לקבוצה שניה כדי לעבור הלאה. ז"א לחטיבה יותר גבוהה. האטרחה לעבור מספר מקצועות, אבל לא היה מוגדר איזה מקצועות נזיק. היה בסיס של כל דבר, קצת הייתה צריך לעשות ואת היחד יכולה לבחור לפי ההתענינות שלך, כך שיכולה לגמור למשל, עם הרבה ידע על היסטוריה ומעט אנגליה או משהו אחר. כל אחד לפי ההכנה שלו.

אלעד זה עם ההפיסה החברתית שלהם, נכון? זה לפי ההפיסה של כיה הספר.

חיה שכל ילד צריך להתפתח לפי ההתענינות שלו, לפי היכולה שלו וגם לפי הקצב שלו. אחד עובד מהר, אז הוא היה גומר מהר, ואחד היה יותר איטי, אז הוא היה לוקה לו יותר זמן. אבל חוץ מהחלוקה של החומר הלימודי היה פה היכט חכתי מאד חשוב ומאד משפיע על כל החליך של הכיה ספר. נהגו להלמידים חלק פעיל כניהול כיה הספר. כל יום היה סיום של כולם ביחד. אז לא היה כיה ספר עם אלפים של תלמידים. היו מקסימום 100 או פחות. לא היה כיה ספר גדול מאיזה 100 חלמידים. אז בסוף היום היו יושבים כולם ביחד בעיגול,

(3)

או כמה עיגולים, והיה זכות הדיבור לכל ילד וילד, וכך זה קרה ש-1938 כסיום של היום עם ילד ואמר שהוא עבר כדרך לביה ספר על האופניים, הוא ראה כביה גדול, לא רחוק מהביה ספר, קבוצה של ילדים שהשתעממו, ישבו על העצים, טיפסו למעלה ושחקו כאילו ללא מעשה, והוא חשכ: מוזר, מה עושים ילדים כלי חוכניה, סתם משתעממים פה והלכו וישבו ככה, אז הוא החליט לעזור ולדבר איתם, שאל אותם למה הם לא בביה ספר, הוא כדרך לביה ספר שלו, אז למה הם לא כדרך לאן שהוא, אז הם סיפרו שהם פליטים מגרמניה, יהודים, ואין להם בית ספר, דאגו להם לקורה גג, לאוכל, אבל לא להעסקה. והוא עם כסיום היום כביה ספר ואמר: אולי הילדים האלה יכולים ללמוד אצלנו יחד איתנו? יורפ וסטרוייל (Joop Westerweel) ששמע את זה היה חקף 100 אחוזים כעד לקבל ולקלום את הילדים לחוך הביה ספר. קיים בוקה (Kees Boeke), עם הרקע המיסיונרי שלו, היסט. הוא לא היה כל כך רץ לקבל אותם, כי הוא פחד קצה מאלמנט יהודי, קבוצתי, כחוך הביה ספר. זה היה הרקע הנוצרי המוכהק. אבל כסוף, אולי כהשפעה של אישתו כטי בוקה (Betty Boeke), שכמו יורפ וסטרוייל (Joop Westerweel), חקף רצחה לקלוט את כולט, הם הגיעו חוך ימים ספורים, כאמה כולם לביה ספר, אבל כהור קבוצה נפרדה. ואז חיפשו מורה שיכול לספל כקבוצה. ואז כיקשו ממני להצטרף לביה ספר של קיים בוקה (Kees Boeke). ושם החידדתי עם יורפ וסטרוייל (Joop Westerweel). שם הכרתי את קיים בוקה (Kees Boeke), שם הכרתי הרבה ילדים שאח"כ היו חניכים בביה עלייה נוער יחד עם סכא שלך כלוסדרכט (Loosdrecht). זה הקשר.

אלעד

או צירפה את יורפ למחרת? את הכרה אותו לשושר?

מרים

כן. אבל לא רק לשושר, גם למנחם. אנחנו ההחלנו עם יורפ יחד את המחנה.

אלעד

מה כעצם ברם ליורפ להייה, כאילו שסביכו ההלכה קבוצה שלו...

מרים

יורפ הרגיש רע מאד בזמן הכיבוש של הולנד על ידי הנאצים, שהוא לא עשה משהו

נגד כל העוול וכל האי צדק שהייה קיים, והוא רחח כפנים, הוא רצה לעשות

משהו נגד כל הפאשיזם וכל האי צדק וכל הרדיפות, אבל כהחלה זה לא הייה

ממוקד רק על יהודים.

יש הסיפור שכארכעה הימים של כיבוש הולנד על ידי הנאצים הגרמנים הוא הייה

בעיר רוטרדם, כימים של המלחמה, הוא נהקל כחייל גרמני פצ'רע כשטח והוא נשאר

להציל אותה, הוא לא עשה הכדל כיון יהודי או חייל נאצי שככש את הולנד.

להציל כנאדם זה הייה אצלו קדוש. יחד עם זה הוא רצה ללחום נגד הנאצים,

נגד הפאשיזם, נגד כל העוול שהם עשו. והחייל הזה שנפטר בזמן שהוא הייה

כמגע איתו, הספיק עוד להגיד שהוא הרג כך וכך הולנדים. זה הייה הגאווה

ועם זה הוא נפטר, החייל הגרמני. וזה זיעזע את יורפ כל כך עמוק, שכחור

צעיר מה יש לו בחיים, איזה אידיאלים, איזה שאיפה, רק להרוג, עם זה אפשר

עם זה אפשר כשקט למוח? זה היה כשכילו שוק. אבל יחד עם זה רצה להציל את חייו, לא הצליח, אבל לא באשמתו. ואח"כ, זה רק מקרי אבי חושבה אם הוא לא היה פוגש אותה ולא היה פוגש את הקבוצה פליטים יהודים מברמניה כביח ספר, אני מתארה לי שהוא היה נקלט אצל המחנה הקומוניסטיים או המחנה הכללי, ההולנדי, אבל בגלל ההיכרות איתה האישית, כל קשר אישי קודם לאידיאלים קולכיים. הוא לא היה שייך לקומוניסטים, לא לנוצרים ולא לאנשי ההולנדים שלחמו עבור בית המלוכה, או דברים כאלו. הוא היה הומניסט והוא רצה לעשות משהו נגד העוול מסביבו.

היה הוא היה כנאדם.

כרים זה כרוך?

אלעד כן.

כריס כי זה מאד עקרוני פה. העיקרון היה לא להשתמש בכלי נשק, לא להרוג. הוא אף פעם לא היה מוכן שאנחנו נהיה מעורבים במחנה האלימה המליטנטית, כמו היסול אנשי ס.ס. או היסול בוגדים ודברים כאלו. זה היה מאד עקרוני אצלו.

אלעד איך הוא בא לידי ביטוי כמורה?

היה הוא היה מדבר, הוא היה אומר משהו והוא היה סוחף את כל החלמידים איתו, הוא היה מונך כחמד עליון, מוציא מהחלמידים דברים שאף אחד לא חשב שיש בחוכו ככלל. הוא היה מלמד אותנו ספרות, והוא היה סוחף את כולם. היה לו הכונה

מרים להוציא מכל בן אדם, ולא רק מהחלמידים, מכל בן אדם שהוא פגש אותו, את המקסימום החיובי. כל אחד כאילו עמד על קצה אצבעותיו ביכולתו. היה לו החכמה להוציא את זה מכל בן אדם. לכן היה מסוגל לארגן כל כך הרבה חכמות של אנשים שהסכימו להסחיר ילדים יהודיים, לרוכ עם מבטא ברמני. לא רק שהם לא סרבו, הוא אף פעם לא קבל סירוב, האנשים הרגישו שזה מה שהם צריכים לעשות היה לו הכונה מאד מיוחדת.

אלעד כלוסדרת את היית מדריך?

מרים לא, אבל כעלי מנחם פינקהוף היה מדריך.

אלעד אחרי שיופ כחפס, מי עמד כראש של המחנה? מי המשך?

מרים הניהול היה בידיים של יופ אבל הרעיון להסחיר את כל המוסד של עליה נוער, ההכשרה כלוסדרת, זה היה מנחם. מנחם קבל הצעה להסתדר, אבל בחור מדריך

הוא היה אחראי על כל התוכנים והוא הרגיש שהוא לא יכל לעזוב אותם והחחיל לחשוב אם יש אפשרות להוריד את כולם למחנה. למנחם היה אפשרות להסתדר אצל איש שהיה גם מעורב בכיח הספר בבילטהוכן. הוא היה בנך ועבד עם החלמידים בחקלאות. יופ וסטרויל רצה להסחיר אותי כביח. דיברנו ביכנו, מנחם ואני

Menachen

ואמרת שיש לנו אפשרות להסתדר. ואז מנחם אמר:

יפה, אבל רק אם כול החניכים יכולים להסתדר ולאט לאט, זה לקח כמה ימים טובים, עד שזה קבל צורה רצינית. ואז מנחם שיכנע את שושו שיש אפשרות כזו. שושו לא האמין שיש אפשרות כזו. שושו הכיר את הגרמנים, אה הלאשיטסים הנאצים, יותר טוב מאנחנו ההולנדים. לשושו היה כבר נסיון אישי כחוד המחנה דכאו, או בוכנולד.... שכחתי. הוא שוחרר משם כי אז המחנות ריכזו עוד לא היו מה שהם היו אחרי 1942 והוא הצליח, כעזרה רו כהן (Ru Cohen), יחד עם קורט הננמן (Kurt Hannemann), לכרוח ההולנד להכשרה בדיונטר (Deventer). אחר כך שושו היה, כמו מנחם, מזריח בעליה נוער בלוסדרכט (Loosdrecht). אבל הוא גם המשיך להדריך את התנועה "החלוץ" באמסטרדם (Amsterdam). שם הוא הכיר את אישחו לעמיד עדינה שהיחה המזכירה של החלוץ באמסטרדם. מנחם הצליח לשכנע את שושו שיש אפשרות להוריד את כל החניכים למחבוא. שושו כהחלה עוד אמר: אחרי שנצליח להסגיר את כולם, אני חושב שאחה, מנחם, ואני, כהור מדריכים, צריכים לבסוף להסגיר את עצמנו אצל הגרמנים ולהגיד, שאנחנו אחראים על ההסתרו מנחם שיכנע את שושו שזה לא בא בחשבון. לא היה כל כך קשה לשכנע את שושו מהאפשרות להסתיר את כולם. אבל הרגשנו כבר די מהר שהרשימה של הכחובות שהג- להנו להכר, לא היה מספיק. אז הרבשתי שהדרך היחידה היה לצרף את יופ וסטרודיל (Joop Westerweel) לשורות שלנו, כדי למצוא עוד כחובות. כשנאמי אל יופ ובקשתי ממנו לעזור לנו הוא אמר: להזדמנות הזו חיכיתי. הרבשתי שאני מוכרח לעשות משהו יותר פעיל, יותר כולל, נגד כל מה שקורה, והנה אתם נוחלים לי את ההזדמנות שאני חיפשתי וככה הוא הגיע לשורות שלנו וכרגע שהוא נכנס, אז חיכף כולנו הרבשנו: עכשיו יש לנו סיכוי. הרבשנו שאיחו אפשר לכצע את המשיכו

אלעד איך....

עכשיו אתה עושה קפיצה. עכשיו קודם מסתירים את החניכים. במשך 4 ימים הסתירו את כל החניכים. פיזרנו אותם על כל רחבי הולנד אצל משפחות פרטיות, עם העודה זהה מזוייפת. אז צלמו את התמונה המפורטת של עליה הנוער בלוסדרכט. זה עשה הצלם שעשה מכל ילד וילד את התמונה להעודה הזהה המזוייפת. מה היה ההפקיד שלך כמתחרה?

ההפקיד שלי אישיה: חיפוש כחובות, להוכיל את החניכים אל הכחובות, לדאוג לתעוד מזוייפות, שכל אחד יש לו ברשותו. העודה מזוייפת, לדאוג שיש לו כרטיס מזון, הלוישים, כי האוכל היה מוקצב. לדאוג שלא היה חסר גם לא כסף גם לא משהו לקרן לשוחח עם האנשים כי להיות מוסחרים, כפרט אלו שלא יכלו לצאת התוצה ככלל, זה מאד מאד קשה. זה חשוב הקשר האישי, כל חודש לפחות עם כל אחד ואחד.

אלעד

אז יש לך חיאור מיד ראשונה, מסכא שלך, איך זה להיות מוסחר כלי לצאה ההוצה,

אלעד

מרים

אלעד

מרים

אלעד

מרים

6.

הוא היה יחד עם מקס טורטלטאוב (Max Turteltaub).

אלעד את ירדה למחנה?

מרים אני הייתי גם במחנה, אבל גרתי בכיה הורי, שזה היה סמוך לביה עליה הנוער.

כאוחו ^לכיל אפר, כמה בחים הלאה, ומשפחתי קבלה דיחוי מטרנספורט לעבודת כפייה בגרמניה ע"י חרמט של יהלומנים והיינו עוד באופן לגלי בכיה שלנו עד מרץ 1943. אבל הייתי גם כאוחו הזמן מאוגוסט 1942 עם תעודה זהה מזוייפת במחנה והסתובבתי בלי כוכב צהוב. היה לי דו קיום, קיום כפול.

חיה זהו כפולה.

אלעד מספרים על אמא שלך גם היא הייתה פעילה?

מרים אמא שלי הייתה לגמרי איחנה. היא עזרה, אי אפשר לחאר בכלל אה ההתחלה של המחנה. הכל התנהל כהוך החדר שלי כהוך כיה הורי ואמא שלי נתנה לנו חיפוי מלא ועזרה וכישלה כשביל כולנו שהיו כאים לכחוכה שלנו, כדי להאכסן, כדי להארגן, אנשים שלא היה להם כחוכ כהוך זמני, שהצטרכו לברוח מהכחוכה של המחנה ולא ידעו לאן, כאו לכיה שלנו ואמא שלי הסכימה לקבל אה כולם. זה היה מרכז של המחנה ורק כבללה, שהיא הייתה כל כך איחנה, זה היה אפשרי.

אלעד סודיותה של המחנה....?

מרים יש פה דעות שונות. אם אתה קראה אה הספר של שמואל הכהן "אכנים שחקרה" הוא כותב על העם ההולנדי כצורה אחת לגמרי. הוא מאשים אותם שכחור עם הם לא עזרו, שהם היו יכולים להציל אלפים ואלפים של יהודים אם הם היו הנהגים אחרת. פה אני לא רוצה להכיע דיעה, אבל אני גם חושבת פתוח או יותר שהחלק של ההולנדים, שהיו מאד פעילים בעזרת הצלה יהודים, היה קטן מאד, זה היה שיככה דקה כאוכלוסייה הכוללת של ההולנדים. הרוכ היה פושר, לא היו כעד הגרמנים, אבל גם לא העיזו לעשות משהו פעיל כדי להציל יהודים. זה היה מסוכן מדי.

החלק של האנשים של העם ההולנדי, שהיו בוגדים, מוסרים יהודים ומלשינים, זה גם היה שיככה דקה, אבל שיככה מאוד מסוכנה ומזיקה, ואני חושבת שככה זה היה מצטייר מחוך האנשים שכחכו אה ההיסטוריה אחר כך. אבל כל אלה, האנשים שלנו, של ככוצה וסטרויל, שם של ככוצה מחנה שלנו, שרק קבל אה השם הזה אחרי המלחמה הם מסתכלים על ההולנדים שעזרו להם, כמובן בעיניים אוהדים ומאד כחיכה, כי ההתרשמה שלהם מההולנדים היה נפלא. השאל גם אה סכא שלך.

אלעד כל הפעילות של המחנה יכולה להסתכם כלמצוא כחוכה ומקומה מסתור כאלו?

מרים לא.

אלעד היו עוד...

מרים אנחנו הרבטנו שהמצב הולך ומחמיר. אנשים שהיה להם ככיה אחד או יותר יהודים

מהקבוצה שלנו, כאו ואמרו שיש משהו שגילה שיש יהודים אצלם ככיה, והם

מפחדים ויש סכנה שיכואו לקחה אה המסתור וכבר לא יכול להשאר ככחוכה מסויימת,

(2)

חופשי, יותר קל. על זה אפשר לפרט אח"כ. קודם אפשר שאחרי ששושו נסע, נדמה לי 3 פעמים הלוך וחזר לצרפת, בחזרה להולנד, כפעם השלישית, הוא נחטפ, הוא כא טבלגיה עם הרבה מממכים עליו שהוא מצא, כדי להוציא אנשים מהולנד לצרפת והוא נאסר בכיה המשטרה בכראדה (Breda) ושם אחרי יום ההאנד.

אלעד אחרי יום?

מרים כן. זה היה כ-27 בינואר 1943, ומאז מנחם התחיל לכסוע באופן סדיר דרך בלגיה לצרפת, כדי להכריח חברים.

אלעד כצופה היה קורט רייזנבר, נכרן?

מרים זה אח"כ. זה אחרי זמן קצר, זה היה כבר ביולי אוגוסט 1943, היה לנו ארגון פעיל כצופה שקורט רייזנבר היה בראש. ופה אפשר לציין אח: א) המעבר מהולנד לבלגיה דרך הגבול הירוק שהעסקו כזה גם מנחם, גם יופ וסטרויל (Westerweel).

וטינוס סחאכניק (Tinus Schabbing), כריקה קונינק (Bouke Koning), הני חריטסן (Hennie Gerritsen) ויאן סמיט (Jan Smit). מנחם, אם אחת שאלה על מנחם, מנחם העביר את החברים כמה פעמים גם כבודל-האמונט שבבלגיה. גם גם כין הוכשטראטן (Hoogstraten) שבבלגיה רבין פוטן (Putten) שבהולנד. משם הוא המשיך איתם עד אנטרופן (Antwerpen). שם הוא הכניס אותם עם ניירוח מזויפים על רכבה מ Antwerpen ל-Paris. שם הם טרפלו על ידי הגרעין שלנו כצופה, כפריז. יופ וסטרויל (Joop Westerweel) המיד העביר אותם כגבול כין כודל להאמונט. שם הוא נחטפ ביום רע מאד במרץ 1943. הוא נחטפ יחד עם Bouke

Koning ועם שתי כחוררות יהודיות, Ruth Direktor, Thea Perlmutter, הכנוה נשלו ישר ל-Westerbork, ומשם ל Vught ועם קבוצה פיליפס (Philips) דרך אושוויץ ועוד כמה מחנות הגיעו כסוף המלחמה לשכדיה.

אלעד שכדיה (Sweden), והם ניצלו?

מרים כן, הן היו. Bouke Koning נשלה למחנה עונשים Amersfoort ואח"כ למחנה Vught. מוחם הלאה לכמה מחנות, שוחרר כ Gross Rosen. אחרי המלחמה לקה לא 10 שנים להחלים, טיפול רפואי אינטנסיבי, אבל הוא היום כריא והוא בא כל שנה לבקר בארץ. קודם אפשר על צורה העברה של חניכים וחלוצים מהולנד לבלגיה וצרפת. מנחם פגש כבלגיה חבר שלו, שיהד איתו למד בכיה ספר היכון יהודי כ Amsterdam. שמו היה אכרם הילוסהיים. הוא ואישו היו חיים בלחי גלבי עם ניירוח מזויפים, גרו בכריסל והם היו כקשר עם קבוצה מחחרת בשם הכריגדה הלכנה. זאת היה קבוצה פעילה מאד כבלגיה. הוא הראה למנחם ניירוח מזויפים שהיו כרשרה הכריגדה הלכנה הזו, של אנשים שעבדו כאורגניזציה טוד (Organisation Todt). שם כנו את החזיה נגד אנגליה בתוך צרפת, שם כנו כיצורים וכל מיני שדוח העופה וחפירות כדי להסתחר בשוחות. הכל שקשור במאמץ המלחמתי נגד פלישה של האנגלים, של כנוה הכריה, נגד הגרמנים, שם הם היו זקוקים לכך

9

עבודה, ולא הקפידו כל כך על זהות הפועלים האלה. כל עוד שחם היו פועלים ועוזרים למאמץ המלחמתי של הגרמנים, אז לא היה איכפת להם מי הפועלים. ושם עבדו הרכה הולנדים לא יהודים. מצידנו עבדו שם הרכה יהודים שחיו כהולנדים לא-יהודים. עם העודות מזויפות. האנשים שלנו, עם ההעודות המזויפות, קבלו מדי פעם חופשה מולדת, רשות לבסוע הביתה, ואחרי כמה ימים שוב לחזור לעבודה. הצלחנו לזייף ולגנוב חפצים דיקים מן המקומות עבודה. מנחם הכיא מהולנד, דרך הגכול הירוק, העודות זהות מזויפות על שם האנשים שעמדו לכרוח מהולנד לצרפת. כפריז (Paris), במרכז המחנה היה שלנו, מלאו את החפצים הדיקים על שם ההעודות זהות המזויפות. עם כל הניירה הזו מנחם הלך למפקדה הגסטאפו כ-שאמס אליזה (Champs Elysee) ב Paris כדי לקבל צו-חנועה עבור "כל הפועלים שהוא מחזיק ב Organisation Todt במקומות עבודה שונים". כמשך חודשים רכיש מנחם הזר על ההרגיל הזה פעם לשכועים. זה היה כרוך בלחץ עצמים רב. אחרי שהוא החזיר את כל הניירה להולנד, בדרך-לא-דרך, התארבן כהולנד טרנספורט של חברים, שנטעו עם ניירות רשמיים, כרכבה רגילה דרך הגכולות של הולנד ובבלגיה לצרפת. מדריך טרנספורט היה כמה פעמים Heinz Frankl.

זו הדרך שמנחם קבל מ Bram Hildesheim. אהם הצלחם גם חלוצים שלא היו כלוסדרכט?

כן, כן. המחנה החרבה דרך הננמן, ציפי וקורט רייילנגר וגדעון דראך. יופ היסט, כי הוא הרגיש שהוא מאבד את השליטה האישיה על כולם והוא פחד מזה. זה היה כאמם הסוף של הארגון פחות או יותר, כי הוא, יופ, נתפס בככול Budel-Hamont, הוא נעצר, הועבר לרוטרדם (Rotterdam), ומשם למחנה Vught, הגיע לעצירה כוודה, היה לבד בחוף הכונקר, שם הוא כתב את השיר הנקרא Een kruis stond op de bergen. שם הוא כתב, משם הוא הכריח מכחכים בעזרת אסיר פולוטי דר' סטיינס (Dr. Steins). בעזרת רופא כרוטרדם, דר' דרוסט, Drost, העמידו פני חולה של דימום קבה, כחקה, שיענירו את יופ לכית חולים מחוץ ל Vught. היכננו לשחרר אותו בדרך. ההוכנה נכשלה. דר. סטיינס שהוציא בופו את המכתב עם הוכנה הכריחה, נעצר. השחילו כוגד, נחנו לו את המכתב המיועד לנו בכחרכה כ den Haag. "אהה הגיד שאהה מוכן לעזור להם, שיש לך דרכים לברוח מן המחנה Vught". כך הכוגד Karel Kaufman כנכנס לשוורחינו. מה גם מנחם וגם אני נלקדנו להוך הרשה של הגסטאפו (Gestapo). יופ היה אמור לצאת מ Vught. מנחם חיכה ליופ כחחנת הרככה כ Utrecht. שם ה א.ס.ד., המשטרה הגרמניה, עצר אותו. ועצרו אותי ככיה פרטי כ דן-האך (den Haag), שם היכינו לכואו של יופ. כמקום יופ כא ה א.ס.ד. ולקח את כולנו לכיה סוהר כ Scheveningen. זה היה הסוף של העבודה הכלתי-לבאליה של מנחם ושלי.

יופ ישב ככונקר עד 11 כאוגוסט 1944. אז הוא נורה למותו.

אלעד
מרים

10.

- אלעד וגם היה ניסיון לפגוש את וילי?
 מרים וילי כינהיים כבר היה עצורה, גם כ Vught , היא נעצרה לפני יופ. זה סיפור לחור. אין קשר פה עם הסיפור של יופ. היה בית ברוטרדם (Rotterdam) וגם היו מוטחים הרכה חברים שלנו. אחת מהם, לאטי רודלסהיים (Lettie Rudelsheim), היא דאגה לניהול הבית, ועד היום זה לא ברור לגמרי, אבל אני חושדת שזה אותו קול קופמן שכבר פה היה הכובד. שכא לכתובת של וילי וסטרויל עם ההודעה שהוא יכול לשחרר את כל המוטחים העצורים מן הבית הזה נגד סכום כסף. גם לטי הוא ספר כך. וילי וסטרויל והיל סלומה כאו לחתום הרכבת של רוטרדם כדי לקבל את פני לטי רודלסהיים. היא כאמה יצאה מן החתונה, אבל ה S.D. גם היכו להם והם עצרו את וילי ואה היל ואת לטי. היל עבר דרך רוחס ועוד מתנה ריכוז, שוחרר כ-דאחו (Dachau) וחזר להולנד. וילי עברה את רוחס, עם קבוצה פיליפס דרך רנסברוק (Ravensbruck) וסודיה (Sweden) חזרה להולנד. לטי עברה את אושוץ וחזרה אחרי השחרור להולנד.
- אלעד אחרי שיפ נעצר אז היו עדיין חברים שלא חצו את הגבול, היו עדיין בתוך מחבואים בהולנד?
- מרים הרבה. הרוכ. לא אני לא יודעת, הרבה.
- אלעד ואחרי זה מי הוציא אותם? או שנשארו בהולנד?
- מרים אולי טיבורס. אני לא יודעת כמה עוד יצאו אחרי שהפעילות הייתה קרוב ל-0.
- חיה נשארו הרבה בהולד, עד סוף המלחמה.
- מרים אז נשארו בהולנד במסתור. עד כמה יאן וסינורס עוד העכירו את הגבול אחרי שבויקה ויפ ומנחם לא המשכו להביא חברים, אינני יודעת בדיוק, אבל זה כיהן כסוף לכור.
- אלעד יאן סמיט עבר את המלחמה?
- מרים כן. הוא עוד חי. והוא בא להחזר מעמים בשנה להנה.
- אלעד אחם עדיין נפגשים בגל-עד? כל שנה?
- מרים זה לא באופן סדיר, אבל בזמנים מזדמנים אנחנו מהאפסים. השנה זה יהיה הכל כצל של מבצע אחר של חנוכה אנדרטה ב"ד וש"פ, על שמוח כל הנספים של קבוצה וסטרויל ושל ה"חלוצ". של כל החלוצים שניספו. זה יהיה במרץ 1991. ואני כספק אם יש לנו הכוח להרים נוסף על זה עוד אסיפה, התאספות בגל-עד, אבל זה אינני יודעת.
- אלעד אני חושב שזהו.
- מרים אני בטוחה שיהיו עוד שאלות נוספות, כשאתה מאבד את כל הנהונים, אז אני בטוחה שתוצא לשאול עוד ועוד ואנחנו פה, החומר פה. אני חושבת המקורו כולם החוחים כשכילך. הספרות שקיים אחת מכיר?
- אלעד יש פה עוד ספרים חוץ מהספרים האלה?

אלעד	ואחרי זה מי הוציא אותם? או שנשארו בהולנד.
מרים	סינסי, אני לא יודעת כמה עוד אחרי שהפעילות היה קרוב ל-0,
חיה	נשארו הרבה בהולנד, עד סוף המלחמה.
מרים	אז נשארו בהולנד במסחר. עד כמה יאן סמית וטינסי עוד העבירו אחרי שבאוקה ויופ ומנחס לא המשיכו להביא חברים, אינני יודעת בדיוק, אבל זה ניתן בסוף לברר.
אלעד	יאן סמית עבר את המלחמה?
מרים	כן. הוא עוד חי. והוא בא לפחות פעמיים בשנה להנה.
אלעד	אחס עדיין נפגשים בגל-עד? כל שנה?
מרים	זה לא באופן סדיר, אבל בזמנים מזומנות אנחנו מתאספים. השנה זה יהיה הכל כצל של מצעס אחר של חנוכה אנדרטה ב"יד ושם", על שמות כל הניספים של קבוצה דוסטרודיל.
מרים	של כל החלוצים שניספו, וזה יהיה במרץ 1991, ואני בספק אם יש לנו הכוח להרים נוסף על זה עוד אסיפה, החאספות בגל-עד, אבל זה אינני יודעת.
אלעד	אני חושב שזהו.
מרים	אני בטוחה שיהיו עוד שאלות נוספות, שאחה מאכד את כל הנחונים, אז אני בטוחה שחציה לשאלו עוד ועוד ואנחנו פה, הומר פה. אני חושבת המקורות כולם פתוחים בשבילך. הספרות שקיים אחה מכיר?
אלעד	יש פה עוד ספרים חוץ מהספרים האלה?
מרים	כן. יש זה.
חיה	מה דיברתם? על צילומים, דברים כאלה שאלת? חמונות, צילומים.
אלעד	יש בספר הזה...
מרים	כן. וזה במצא, ברשות אבא, ברשות ברכה חמיר.
חיה	יש לנו כמה חברים. יש לך, על סבא שלך זה לא בעיה.
מרים	כן. יש הספר בהולנדית, הזה, שיצא, פה ואורו הגנוז בעברית, לחברים הפעילים בהולנד הכינו את הספר הזה.
חיה	אז זה אותו דבר?
מרים	לא. לא זה, אני מעדיפה את הספר ההולנדי.

Cery

תנה	אז אולי יש אח זה לחמא שלך? כי אולי אני יכול להרגם לך אח זה.
אלעד	אוי לא חושב
מרים	ווייזרע אה החם, זה יחה לא מקבל מהכי ...
תנה	בסדר, אני אעלה לו אח זה.
מרים	אבל זה קיים בספריה שלנו.
אלעד	איך קוראים לזה?
מרים	עזרה אוחז? הספר ... מרד ללא אלימות. ב-1964 בשביל החברים בהולנד, שאינם שולטים בשפה העברית, כי ב-1964 הזמנו לארץ קבוצת רטסדריל, שהיה מוגבל ל-20 איש. והאלו שכאו אז אי אפשר להגיד שהם הפעילים של הקבוצה, כי היו עוד פעילים שלא הזמנו בגלל ההגבלה ל-20 איש. אבל בשבילם הוכן החוברת הזו בהולנדית.
אלעד	רציח לשאל אומך עוד משהו בקשר לרטיסדריל ושושו, איך השפיעו אחד על השני? אולי אח יודעת.
מרים	איך הם השפיעו?
אלעד	אחד על השני, כן.
מרים	שושו והנחן?
-	שושו ויופ.
מרים	שושו ויופ?
אלעד	כן.
מרים	זה היו, איך אפשר להגדיר את זה? יש קשר מתחרתי לענן העבודה המתחרת, והיה קשר אישי. והקשר האישי זה היה, איך אפשר להגדיר את זה? כמו שהיה לי עם יופ ורבינוביץ, זה היה קשר של בדיק, זה היה קשר איך?
תיה	היום אנמרים כיתה.
מרים	כן, זה באופן חיוור מתאים למה שהיה בין שושו ליופ, זה היה יותר מזה, זה היה קשר על כל פינה של האישיות, על כל השקפות עולם וגם על כל האימוץ מה להשיג בעתיד, ומכה, וזה טוב שנחמה שואל את השאלה, כי פה יש בלבולציה גדולה שטיינה ואורי כוכבה מפרשים את זה, וגם מנסים להוכיח את זה, אבל זה לא נכון. שיופ אחרי הנחמה החנון עללות לארץ ולהיות בין השורות הלכ, זה כפירוש לא

רכון. יופ היה מעל ומעבר אדם של העולם, משורש בהולנד, והוא לעולם לא היה
בארץ רק ל' אציונות בישראל.

אלעד אה, אבל בספר כתוב ששזו שייכנו אה יופ ברעיון הציבני.

הרבים זה סילרן. זה כמירוש לא ככרן. אנכי יודעת באופן אצילי בהקשר עם יופ.
לא ככרן.

חיה כן, גם אני קראתי אה זה. זה היה מאד מענין לקרוא.

מרים יופ היה הומניסטי, הוא לא יכל להכנס לתוך הא של לאומנות מסוימת, אחרי הכל
גם הצינוח זה, זה משהו מוגבל, וזה לא היה האופי שלו, הוא היה הרכה יותר.
לי יש בעיה אישית עם זה פה בארץ, כי אני יותר שייכת לצד ההומניסטי
של יופ מאשר לצינוח של מנחם, אבל אני פה והילדים והנכדים, כולם פה.

מרים אבל החילוף הזה צריכים לעקור עם השורש.

חיה מנח, הוא גם היה נגד כפייה, ו"א לאומנות, כל הרבים
האלון. הוא התנגד לזה. על זה אנחנו דיברנו.

מרים הוא גם לא היה הגביל את עצמו ליהדות. גם לא לנצרות, הרי הוא יצא מזה. הוא
התמורה. הוא צמח מזה, ויצר לו, הוא היה רק בנאדם.

חיה אמר הרבים, אני לא יודעת אם אלעד שאל, אבל אחי זה הטריד כשקראתי, כשאלעד
חבר לי את הספר, הנושא הזה של איזה דמות הוא היה בחור מתחנך. יאנוש קורצ'אק,
לחשיל, מרבים עליו כאיש מתחנך וכל זה, ופה בספר בעצם כמתחנך, כמורה לא מדברים
עליו, והוא כנראה היה מעל ומעבר.

מרים טוב, כי עדינה לא הכירה אותו.

חיה לא הכירה אותו.

מרים שזו כבר לא יכול לספר, הוא היה בחור מתחנך, זה היה סיפרה קצת. היה

השראה ושהו לא רגיל. הוא הוציא מחלמדים דברים וחיה יודעת את זה על כשרה.

והשורה הכה לעשות עבודה על Henriette Roland Holst

אנח המשוררות, משוררים הגדולים שאי פעם היו להולנד, משוררת מאד מיוחדת.

חיה היא הצרכה לעשות עבודה על והיא נויא פחה.

Henriette Roland Holst

חיה ואח"כ להרצוח בשביל כל הקבוצה.

חנה בח כמה היית?

מרים ספרי הלאה.

חיה אני הייתי מאוד מתביישה, אני בקושי

בח כמה היית?

חיה אני הייתי בק 10, 11. ואני מאד הייתי מתביישה ולא הייתי מדברת עם מישהו שלא הכרתי. ולעשות הרצאה ולעמוד בפני כולם ולספר, זה לא עלה על דעתי בכלל, אבל בהשראה של יופ אני נכנסתי לתוך החומר וזה הלהיב אותי ואני דיברתי. דיברתי בדיוק כמו כולם.

חנה איך הוא עשה את זה? את אומרת האשראה. איך הוא עשה את זה?

חיה לא יודעת. זה את לא יכולת לעמוד בפניו.

חנה זה ענין של כריזמה, או שזה ענין שלי.

מרים יוחר מזה. אני חושבת דמויות כמו יופ ^{רסטרייל} ויאנוש קורצ'אק ועוד כמה, אלו דמויות חר פעמיות בהרבה דורות.

חיה אולי זאת ההגדרה, אני חושבת.

מרים קשה להגדיר את זה. אבל בתכונות האלו הוא יכל להדריך את כולנו, אותי ואח מנחם ואח שושו ואח הנמן, ואח כל הילדים המוסתרים, להקים מחתרת כזו, למה זה רק המחתרת שלנו שקמה בהולנד. רק בזכות יופ ^{רסטרייל} ובתכונות המיוחדות שלו שהוא דיבר עם משפחה והוא מגיע לאנשים זרים לחלוטין, אבל הוא ידע שהם לא בין הבוגדים ובין החלשיגים הפעילים של האויב, הוא נכנס לבית, מחחיל לדבר עם האישה ועם בעל הבית, מבקש לקחח לתוך הבית שלהם ילד יהודי ממוצא גרמני עם מכסא גרמני, עם מראה יהודי והוא יצא מהבית הזה, ומחשיחה הזו שהאנשים, הבעלי-הבית הרגישו שזה זכות לעזור לו.

חנה לחם יש זכות לעזור לו.

מרים וההיפך, עם קצת פחד ועם קצת חשדנות הם יכולים לעמוד בזה. זה היה זכות. וזה היה המיוחד שלי. יופ ^{רסטרייל} להשפיע גם על היילדים, על התלמידים, כולם הלכו על קצה אצבעותם, עם ההישגים הלימודיים שלהם, והאנשים שהיו בקשר איתו עם העזרה לזולת. איך להגדיר את זה הלאה נורא קשה.

	בגדי רה	
חנה	אח	אח זה נהדר. אחה רציח לשאלו משהו ואמרת שקראת משהו? או ששכח.
אלעד		... שאי אפשר להגדיר אותו, את מנסים ליצור אח הדמות שלו, אז זה בלתי אפשרי על מנח שכל אחד יכיר אותו, מכיר צד אחד שלו.
-		שלוס לכס. חודה רבה.
מרים		להחראח.
אלעד		זה ממש קשה מאד ליצור אח הדמות שלו.
-		הוא אומר שקשה ליצור אח הדמות שלו, כל אחד בעצם ראה צד אחד בתוך הדמות שלו.
מרים		לכן אני כל כך סקרנית איך יופי. מחואר באנציקלופדיה, כי אני רציח להטכיר אח המסר הזה ופגעי בכבוד של המחקרים האחרים שלא הכירו אותו. טוב זה לא שייך לנו.
חנה		לא, כי זה מה שמענין זה מה שהוא אומר, נכון, זה דמות כזאת שכל כך רב-גונית, שכל אחד יכול לספר משהו עליו.
מרים		בדיוק. נכון. אף אחד לא יכול..
חיה		אף אחד לא יכול אח כל המכלול הזה של הדמות הזאת.
מרים		כן.. האורים שיש בחומר שיש, זה החיבור שנתן סופי נוסבאום, שהיום היא שולמית יערי מבאר טוביה, בספר ההולנדי. ואני חושבת שגם עדינה..
חנה		גם פה יש אח זה נדמה לי.
מרים		כן, זה מופיע גם שם וגם בספר של עדינה. ויש עוד, טוב, זה העבודה שלך לחפש.
אלעד		וברכה?
מרים		חכש?
אלעד		כן. מה היה הקשר שלה אליכם?
מרים		אח, זה סיפור מענין גם כן, שלא מופיע עוד באף מקום. שמנחט ואני חזרנו מ-רבגן-כלסן אחרי המלחמה היינו גרים שוב בבית הוריי ב Loosdrecht, מנחט חזר חולה והצטרף לשכב במיטה הרבה שבועות, היה לו פלוריסט והיה צריך מנוחה מלאה בחוץ המיטה. אני הסובבתי, הייתי בינתיים בהיריון, אבל הייתי בריאה. יום אחד מופיע אצלנו בבית אישה נמוכת קומה עם מעיל פרזוה, היה חורף '45, היה

- עוד קר, זה היה מאי '45, היא הציגה את עצמה בשתי צורות, היא היחה עיחונניח של עיחון "דבר".
- חנה היא היחה עורכת "דבר" לילדים.
- מרים ונשלחה לגרמניה ולהולנד, בלגיה וצרפת כדי להתחייס משארית הפליטה. ושמעה על הפעילות המתחרתית של מנחם, ובאה לראיין אותו. הריאיון הזה מופיע במכתבים של ברכה חשב, ואני לא מוצאת את הספר הזה באף מקום, אבל זה קיים וזה היה לנו. התיאור של הריאיון שלה. ודבר שני היא הציגה את עצמה בחור אשת דוד הכהן, ואמרה שברגע שמנחם בריא, מנחם היה סיביל אינג'ינר, מהנדס אזרחי, וחישב ברגע שנבוא לארץ עבודה, אז היא אמרה תבוא אלינו ובעלי דוד הכהן יסדר לך עבודה.
- חנה רוד הכהן המפורסם?
- מרים כן. יסדיר לך עבודה בסולל בונה. וככה זה היה.
- אלעד ומנחם היה דמות יחידה במינה בארץ? מאד חשובה.
- מרים על זה יש ספר. אחרי 10 שנים למוח מנחם עבדתי חודשים קשים, ועבודת פרך, על הוצאה של ספר זיכרון על מנחם שיש גם פה, ויש גם אצל חבא שלך. זה גם חורגם לעברית.
- חנה אני קראתי את זה, ליכני כמה חודשים קראתי את זה, לא בגלל זה.
- אלעד אפשר להתרשם מפנו מאוד מהבן אדם הזה.
- מרים ומרט קטן, אני אניד רק לך שהיה קצת דמיון בין רבא שלך ולמנחם. זה חמיד אמרה איריקה בלוט, שהיא היחה פעילה בועדה של עליה נוער Loosdrecht.
- חנה באירגון של עליה הנוער, לא?
- מרים כן, באנשים שהיו ממונים על המוסדות של עליה נוער. והיא גם עזרה לנו עס..
- חנה אה, אז היא הכירה גם את הסבא של אלעד?
- מרים כן.
- חנה והיא אמרה שהם דומים, שהוא דומה למנחם?
- מרים כן, כן. זה בא ממנה. אני לא.. אבל זה דרך אגב.
- אלעד איך את רואה, מה את חושבת היה קורה אם יופ היה עובר את המלחמה, איך את חושבת שהוא היה מחייס למדינה שלנו?
- מרים מה הוא? איך הוא היה מתיחס אלינו? איך היה המשך חייו?

אלעד כן.
 מריח אני לא יכולה להגיד. אבל נדאי לא בתוך החא המצומצם של צ'ונות בארץ ישראל.
 אלעד אז חושבת שהיה מגיע לאיזהו חפקיד בהולנד? מהו חשוב מאד?
 מריס זה אני לא יכולה להגיד לך. יתכן מאד. אני חושבת שהוא היה ממשיך בתור מתנך
 נוער. אבל זה אי אפשר לדעת.
 אלעד מאד מענין הדמות שלו.
 מריס מה?
 אלעד חזו מענין כחמספרים אני מאוד התרשמתי מהדמות. הוא גם בטרס...
 מריח Pim van Maanen
 יש חניך אחד שאמרי הנלחמה נכנס לסלויזיה ועימו גאוח הוא גזון
 רהראירן שלו קיים באחד המפרים, או בכמה מהם. אני
 ריאיון לסלויזיה ההולנדים
 חושבת חיבור טוב, מחקר לניסיון להגדיר את Joop Westerweel.